

הצופה - כותרת	05/12/2002
19.41x20.51 2 9 ענן	3127783-1

עמדות

עקיבא צימרמן

בין כיפה לפאה

הכיפה הסרוגה מסמלת כיום את הציונות הדתית ובמיוחד את המפר"ל. היו זמנים שמבין 12 חברי הכנסת של המפר"ל, רק אחד חבש כיפה סרוגה והוא מיכאל חזני. משה שפירא, יוסף בורג, יצחק רפאל, זרח ורהפטיג, פנחס שיינמן, ישראל שלמה בן-מאיר, הרב מרדכי נורוק, אהרון יעקב גרינברג ואפילו משה אונג חבשו כיפות שחור רות.

לא סוגה של הכיפה קובע בעיני כי אם הראש שמתחתיה. העיסוק בסוגה של הכיפה ובמחירה של הפאה מתאים ל"ספר המדינה" של עגנון. מספרים כי רחבעם ואבי הי"ר החזיק תמיד בשתי כייפות. כאשר נפגש עם חרדים חבש כיפה סרוגה וכאשר נפגש עם דתיים-לאומיים חבש כיפה שחורה. פרופ' שמעון שיטרית סיפר כי כאשר היה שר הדתות רכש כיפה סרוגה שחורה וכך יצא ידי חובת סרוגי הכיפה ושחורי הכיפה. הר"ר יוסף בורג מספר בזיכרונותיו כי בגרמניה לא נהג לחבוש כיפה שלא בעת תפילה, אכילה או לימוד. ד"ר אהרון בארט מראשי "המזרחי" בארץ ישראל לא נהג לחבוש כיפה בדרך כלל, אך כאשר חבש, היתה זו כיפה שחורה גדולה. מספרים כי בעת נאומיו בקונגרס הציוני, היה ד"ר בארט חובש את כיפתו ומברך בשם וכמלכות "שכוחו וגבורתו מלא עולם". כמצוות ההלכה, ענה ציבור הצירים כולו, דתיים וחילוניים, אמן אחריו.

אחרי למעלה ממאה שנות ציונות, לא רק שחיי יהודי בארץ אינם בטוחים, גם תייהם של יהודים בחוץ-לארץ נמצאים תחת סכנה. במקום שהמדינה היהודית תהווה מחסום להתבוללות ותחזק את תורת ישראל, הרי ראשיה - משמאל ומימין כאחד - בונים למורשת ישראל. שחורי הכיפה וסרוגי הכיפה נלחמים זה בזה ועוסקים בבעיות שרירות על טיבה של הכיפה או מחירה של הפאה. הראש והלב בסכנה והבית כולו עומד להתמוטט חלילה, וזוהי אינה השעה להתעסק בזוטות.

השבת נרמסת בראש גלוי, גויים מציינים את המדינה, היילי צה"ל בחופשה מבלים בצורה מופקרת בטבריה, ובני ישמעאל זוממים לפגוע ביהודים בכל העולם רק בשל היותם יהודים. ובכל זאת, איכשהו, את הציבור החרדי האשכנזי מעסיקה הבעיה העומדת "ברומו של עולם" ועי

**אילו היה עגנון חי בימינו,
היה מוסיף ודאי פרק נוסף
לסאטירה שלו והיא על
המחלוקת שבין סרוגי הכיפה
ושחורי הכיפה, או אולי,
מאחר ואנו חיים בדור
הפמיניזם, היה עגנון מוצא
מקום גם למחלוקת שבין
חובשות הכובעים שבין הנשים
ובין אלו עטורות הפאות**

ניינה האם לחסידות ויז'ניץ יהיה נציג בכנסת, או שמא לחסידות בעלז, והאם בכנסת ישב חסיד או מתנגד. את הציבור החרדי הספרדי מעסיקה השאלה האם קמיעותיו של הרב כדורי עדיפות על אלה של הרב עובדיה או אולי דווקא אלה של הרב אבוחצירא. ומה מעסיק את הציבור הדתי-לאומי? שיריון מקום לאשה וחידוד היחסים שבין "סרוגי הכיפה" ו"שחורי הכיפה". אלא שמתברר כי רוב חברי הכנסת "סרוגי הכיפה" אינם נמנים כלל על המדינה, הם אינם מאוחדים והשפעתם אפסית.

אחת מיצירותיו ההומוריסטיות של ש"י עגנון נקראת "פרקים של ספר המדינה" (כרך "סמוך וני" ראה" של סיפורי עגנון, עמ' 250-287). פרקים אלו נכתבו לפני קום המדינה, ובהם שם עגנון ללעג את הממסד השלטוני של היישוב היהודי בתקופת המנדט. דברים שכתב אז ש"י עגנון יפים גם לשעה ולדור הזה. אחד הפרקים שבספר, למשל, עוסק במחלוקת שבין כסויי הראש וגלויי הראש: "הכיתות עצמן מחולקות ביניהן ושונאות אלו את אלו, אולי יותר משונאה האויב את כסויי הראש ופרועי הראש" (עמ' 261). וממשיך עגנון: "אותה מדינה, מסורת יש בידיה שאבותיה הראי שונים יהודים היו והרי דרכם של יהודים לכסות את ראשם. לפיכך נוהגים קצתם לכסות את ראשם וקצתם, מה טעם מגלים את ראשם? אלא שראים עצמם כיהודים שלפני מתן תורה, שעידיין לא נצטוו על כיסוי הראש, ולפיכך מגלים את ראשם". עגנון מזכיר גם את המחלוקת שבין "כסויי הראש" בינם לבין עצמם: "אלו חובשים ירמולקאות ואלו חובשים מצנפות, אלו ירמולי קאות זקופות ואלו ירמולקאות עגולות" (עמ' 262).

אילו היה עגנון חי בימינו, היה מוסיף ודאי פרק נוסף לסאטירה שלו והיא על המחלוקת שבין סרוגי הכיפה ושחורי הכיפה, או אולי, מאחר ואנו חיים בדור הפמיניזם, היה עגנון מוצא מקום גם למחלוקת שבין חובשות הכובעים שבין הנשים ובין אלו עטורות הפאות. בדומה למחלוקת שבין כסויי הראש מבין הגברים העוסקת בשאלה מהו כיסוי נאות, כך המחלוקת שבין הנשים בינן לבין עצמן - האם פאה משמשת כרטיס כניסה לכנסת או שמא די במטפחת ראש או כובע כדי להימנות על "נבחרות העם".

נראה כי הציבור הדתי של ימינו אינו נותן דעתו לבעיות העומדות לפתחה של המדינה היהודית המתפרקת מכל ערכיה היהודים -